

Pori, Niittumaa, Santakangas,
Lattomeren jakokunnan kuoppa

Peruskartta n:o 1141 11 VIASVESI

x= 6811 52
y= 536 98
z= 47,5

Kertomus tarkastusmatkasta 21.9.1979

Satakunnan Museossa kävi viikolla 37, sairaslomalla ollessani, mv. Jukka Lehtonen Porin Niittumaalta ja jätti museolle lahjoituksena löytämänsä nuorakeraamisen saviastian kappaleen (diar. 18741). Löytö oli ilmaantunut jo viime keväänä Lehtosen pihamaalle syksyllä 1978 tuodusta hiekkakasasta.

Tarkastin Lehtosen avustuksella y.m. päivänä levittämättä jääneen osan kasasta ja löysimmekin vielä neljä pientä palasta samasta astiasta. Samalla matkalla ilmeni myös, että Lehtosen naapuri, pienviljelijä Erkki Juusela oli jo vuonna 1947 löytänyt maantielle tuodun hiekan joukosta jäisen ja lumisen vasarakirveen pian hiekan levityksen jälkeen.

Koska tapasimme kirveen löytäjän, sain häneltä selville silloisen hiekanoton summittaisen paikan. Isäntä itse ei suostunut lähtemään katsomaan kuopalle, mutta vanhempi poika, metallityömies Jorma Juusela tiesi kohteen ja lähti mukaan. Isäntä oli kuitenkin valmis lahjoittamaan vasarakirveen, jonka merkitystä hän ei oikein ollut tähän asti ymmärtänyt, Satakunnan Museon kokoelmiin (diar. 18742).

Kuoppa, josta vasarakirves hiekanoton myötä ilmeisesti oli tullut, oli jo metsittyä. Se päättyi kuitenkin nykyisin käytössä olevan Lattomeren jakokunnan kuopan viereen siten, että kuoppien väliin jäi vain 0,5-1,5 metrin töyräs.

Molempain hiekanottojen alue on osunut Santakankaan korkeimmalle kohdalle, missä korkeuskäyrä melko tarkasti näyttää korkeutta 47,5 metriä meren pinnasta. Löytäjien näytettyä kohdan, josta hiekka eri kerroilla oli otettu, oli olemassa selvä mahdollisuus, että esineet olisivat kuuluneet yhteen ja samaan hautaan, joskin kauhakuormaaja onkin varmasti tuhonnut suurimman osan mahdollisista jäljistä.

Kuoppien rajalta löysin töyräsprofiilista kuitenkin kohdan, jossa maa oli liikaista ja sekoittunutta kulttuurimaata ja hiekkaperä selvästi pehmeämpää kuin muualla kuopan reunalla. Kulttuurimaa erottui n. 20-30 cm:n paksuisena, 150 cm:n pituisena yhtenäisenä läikkänä ja siinä oli epätasaisena kerroksena tulenpidon merkinä nokijuova noin 85 cm:n pituudelta. Kulttuurimaan päällä erottui normaalia puhdasta hiekkaa muutaman sentin kerros, ennen pinnan nuorta valunutta maata ja ohutta turvekerrosta. Töyrään leveys on valitettavasti tällä kohtaa enää n. 0,5 metriä.

Ilman tarkempaa tutkimusta ei varmuudella voi sanoa, onko kyseessä haudan jäännös. Tämä on voinut syntyä ehkä ensimmäisen kuopan käyttöaikaan 1940-luvulla, samantapaiset raivausjäännökset alueella olivat kuitenkin selvästi tästä eroavia. Koska maaperä on hyvää ja suurimmaksi osaksi tasalaatuista hiekkaa, Santakankaan

alueesta on tullut tavattoman suosittu hiekanottoalue. Tämän vuoksi tarkastuksen kohteenakin ollut paikka voi tuhoutua minä tahansa päivänä.

Noin 300 metrin etäisyydellä Santakankaasta etelään sijaitsee Hangassuo, jolle on tulossa Porin kaupungin uusi kaatopaikka. Hangassuo on jo Luvian puolella läheistä pitäjänrajaa.

Pori, 24.9. 1979

Jouko Rätty

Saviastian pala (SatM 18741):

kork. 125, lev. 142 mm, seinämän paks. 5 mm
koristeltu reunan yläosassa kahdella parittaisella
rivillä vinosti painettuja soikeita kynsimerkkejä,
reunaprofiili lähinnä Edgrenin tyyppiä 3 ja pohjan
muoto lähinnä tyyppiä a (?).

Vasarakirves (SatM 18742):

oliviinidiabaasia, pintahionta hieman vaurioitunut,
muuten kaunista suomalaista venekirvestyyppiä.

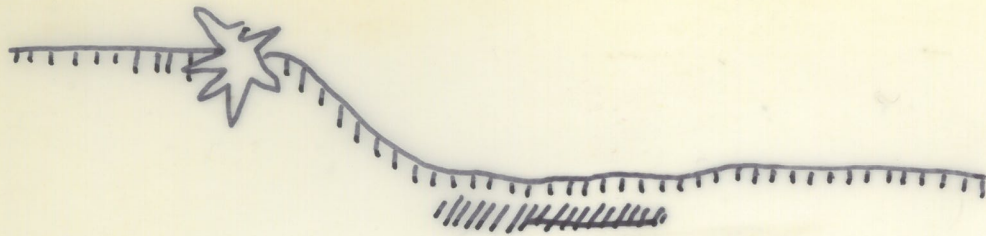
Ote peruskarttalehdestä n:o 1141 11 VIASVESI

Lp.: Pori, Niittumaa, Santakangas
 x= 6811 52
 y= 536 98
 z= 47,5

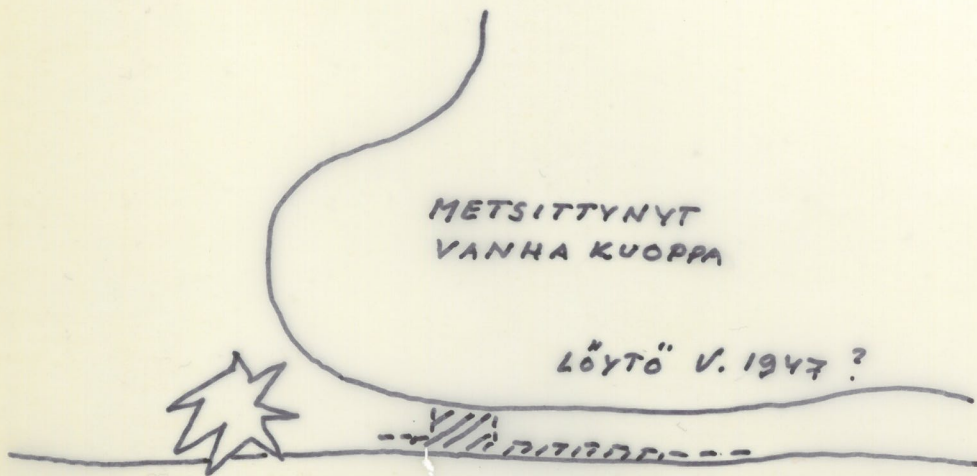
PORI, NIITTUMAA, SANTAKANGAS

SKITSI 22.9.79 JR

1:50 PROFILI

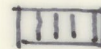
KUOPAN POHJATASO

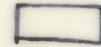
1:50

NYKYISEN KUOPAN
REUNA-ALUE

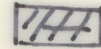
LÖYTÖ V. 1978 ?

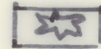
TURVE JA VALUNUT MAA

KELTAINEN PUHDAS HIEKKA

HARMAA KULTT.MAA JA NOKIJUOVAT

KANTO